

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. Vtrum anima Christi fuerit passibilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

In responsione ad tertium, adverte notitiam, quod dicitur expositionem uerborum Isaac, q in litera ponitur, duae prima conueniunt in hoc, quod ly Antequam puer sciat, exponunt, antequam Deus fiat puer sciens, hoc est, antequam incarnetur habens matrem, & patrem putarium. In hoc n. sensu uerificata literalis expositio, quod rex Assyriorum auferret spolia ante incarnatione filij Dei, quam spiritualis, q filius Dei ante incarnationem innocuus saluaret populu suu.

Tertia autem post incarnatione exponit, quod ly Ante, dicat ordinem temporis, secundum etate infantilem Iesu Christi.

Ad primam ergo dicendum, quod natura a Christo assumpta potest dupliciter considerari. Vno modo, secundum rationem suae speciei, & secundum hoc dicitur Damascenus, eam esse ignorantem & ferulem. Vnde subdit, Nam serua quidem est hominis natura eius, qui fecit ipsam, Dei scilicet, & non habet futurorum cognitionem. Alio modo, potest considerari secundum id, quod habet ex unione ad hypostasim diuinam, ex qua habet plenitudinem scientiae & gratiae, secundum illud Ioan. 1. Vidimus eum quasi unigenitum a Patre, plenum gratiae & ueritatis. & hoc modo natura humana in Christo ignorantiam non habuit.

Ad secundam dicendum, quod Christus dicitur non nouisse peccatum, quia nesciuit per experientiam, sciuit autem per simplicem notitiam.

Ad tertiam dicendum, quod loquitur ibi propheta de scientia humana Christi. Dicit enim, Antequam sciat puer, secundum humanitatem, uocare patrem suum, scilicet Ioseph (qui pater eius fuit putariuus) & matrem suam, scilicet Mariam, auferretur fortitudo Damasci: quod non est sic intelligendum, quasi aliquando fuerit homo, & hoc nesciuerit: sed antequam sciat, id est, antequam fiat homo scientiam habens humanam, auferretur, uel ad literam, fortitudo Damasci, & spolia Samariae, per regem Assyriorum: uel spiritualiter, quia nondum natus, populum suum sola inuocatione saluabit, ut glo. Hic ibi exponit Augustinus, tamen in sermo. 7 de Epi. dicit, hoc esse completum in adoratione Magorum. Ait enim, Antequam per humanam carnem humana uerba proferret, accepit uirtutem Damasci, scilicet diuitias, in quibus Damascus praesumebat: in diuitijs autem principatus, auro defertur. Spolia uero Samariae idem ipsi erant: Samaria namque pro idolatria ponitur: illic enim populus ad idola colenda conuersus est. Haec igitur prima spolia puer idolatriae detrahit. Et secundum hoc intelligitur, antequam sciat, id est, antequam ostendat se scire.

2.7. art. 9. & 9.9. art. 1.

Esse citato in arg. 1.

Hier. ibi. 1. y. Aug. in serm. 4 qui est. 12. in ordine ante med. to. 10.

Apostolus. 2. ad Corinth. 5. Eum qui non nouit peccatum, pro nobis peccatum fecit. ergo in Christo fuit ignorantia.

Prater Isaac dicitur, Antequam sciat puer uocare patrem suum, & matrem suam, auferretur fortitudo Damasci. Puer autem ille est Christus. ergo in Christo fuit aliquarum rerum ignorantia.

SED CONTRA, Ignorantia per ignorantiam non tollitur. Christus autem ad hoc uenit, ut ignorantias nostras auferret: uenit enim, ut illuminaret his, qui in tenebris, & in umbra mortis sedent. ergo in Christo ignorantia non fuit.

RESPON. Dicendum, quod sicut in Christo fuit plenitudo gratiae & uirtutis, ita in ipso fuit plenitudo omnis scientiae, ut ex praemis factis patet. Sicut autem in Christo plenitudo gratiae, & uirtutis excludit fomitem peccati, ita plenitudo scientiae excludit ignorantiam, quae scientiae opponitur. Vnde, sicut in Christo non fuit fomes peccati, ita non fuit in eo ignorantia.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod natura a Christo assumpta potest dupliciter considerari. Vno modo, secundum rationem suae speciei, & secundum hoc dicitur Damascenus, eam esse ignorantem & ferulem. Vnde subdit, Nam serua quidem est hominis natura eius, qui fecit ipsam, Dei scilicet, & non habet futurorum cognitionem. Alio modo, potest considerari secundum id, quod habet ex unione ad hypostasim diuinam, ex qua habet plenitudinem scientiae & gratiae, secundum illud Ioan. 1. Vidimus eum quasi unigenitum a Patre, plenum gratiae & ueritatis. & hoc modo natura humana in Christo ignorantiam non habuit.

AD SECUNDM dicendum, quod Christus dicitur non nouisse peccatum, quia nesciuit per experientiam, sciuit autem per simplicem notitiam.

AD TERTIVM dicendum, quod loquitur ibi propheta de scientia humana Christi. Dicit enim, Antequam sciat puer, secundum humanitatem, uocare patrem suum, scilicet Ioseph (qui pater eius fuit putariuus) & matrem suam, scilicet Mariam, auferretur fortitudo Damasci: quod non est sic intelligendum, quasi aliquando fuerit homo, & hoc nesciuerit: sed antequam sciat, id est, antequam fiat homo scientiam habens humanam, auferretur, uel ad literam, fortitudo Damasci, & spolia Samariae, per regem Assyriorum: uel spiritualiter, quia nondum natus, populum suum sola inuocatione saluabit, ut glo. Hic ibi exponit Augustinus, tamen in sermo. 7 de Epi. dicit, hoc esse completum in adoratione Magorum. Ait enim, Antequam per humanam carnem humana uerba proferret, accepit uirtutem Damasci, scilicet diuitias, in quibus Damascus praesumebat: in diuitijs autem principatus, auro defertur. Spolia uero Samariae idem ipsi erant: Samaria namque pro idolatria ponitur: illic enim populus ad idola colenda conuersus est. Haec igitur prima spolia puer idolatriae detrahit. Et secundum hoc intelligitur, antequam sciat, id est, antequam ostendat se scire.

ARTICVLVS IIII. Vtrum anima Christi fuerit passibilis.

AD QVARTVM sic procedit. Videtur, quod anima Christi non fuerit passibilis. Nihil in patitur nisi a fortiori, quia agens praestantius est patiente, ut patet per Aug. 12. super Genes. ad litteram, & per Philot. de anima: sed nulla creatura fuit praestantior, quam anima Christi, ergo anima Christi non potuit ab aliqua creatura pati, & ita non fuit passibilis. frustra enim in ea fuisset potentia pati, si a nullo potuisset.

Prater, in lib. 2. de Tusculanis questionibus dicitur, quod passiones animae sunt quaedam egredientes: sed in anima Christi non fuit aliqua aegritudo, nam aegritudo animae sequitur peccatum, ut patet per illud Psalm. 40. Sana animam meam, quia peccatum tibi, ergo in Christo non fuerunt animae passiones.

Prater, Passiones animae uidentur eadem esse cum fortiter peccatis, unde & Apostolus Rom. 7. uocat eas passiones peccatorum: sed in Christo non fuit fomes peccati, ut supra dictum est. Ergo uis non fuerint in eo animae passiones, & ita anima Christi non fuit passibilis.

SED CONTRA est, quod in Psalm. 78. dicitur ex persona Christi, Repleta est malis anima mea: non quidem peccatis, sed humanis malis. id est, ut supra dicitur, ibi exponit. Sic ergo anima Christi fuit passibilis.

RESP. Dicendum, quod animam in corpore constitutam dupliciter contingit pati. Vno modo, passione corporali: alio modo, passione animali. Passione quidem corporali patitur per corporis lesionem. Cum n. anima sit forma corporis, conseqens est, quod unum sit esse animae & corporis: & id corpore perturbato per aliquam corpoream passionem, necesse est, quod anima per accidens perturbetur. quantum ad esse, quod habet in corpore. Quia igitur corpus Christi fuit passibile, & mortale (ut supra habitum est) necesse fuit, ut etiam eius anima hoc modo passibilis esset. Passione autem animali pati dicitur anima secundum operationem, quae uel est propria animae, uel principatus est animae, quae corporis. Et quis est secundum intelligere & sentire dicitur hoc modo anima aliquid pati, tamen sicut in secunda parte dictum est, propriissime dicuntur passiones animae, affectiones appetitus sensitui, quae

Super Questionis quintadecima articulum quartum.

In uilo passibilis, ut sonat, siue da est.

In corpore articuli duo sunt. Primo respondetur quod si modo, declaratur responsio.

Quo ad primum, primo distinguitur de passione animae conueniente corpori, uel corporali, uel animali.

Secundo, declaratur terminus primus, quod scilicet est animae passio corporalis.

Tertio, respondetur secundum talem passionem, quod si una conclusio: Anima Christi fuit passibilis passione corporali.

Probat: corpus Christi fuit passibilis, & mortale, ergo necesse fuit animam esse passibilem. Patet conuenientia ex terminis declaratis.

Quarto, declaratur aliter terminus, quod scilicet est anima passio animalis, & hic distinguitur, uel proprie uel propriissime.

Quinto, respondetur iuxta talem passionem, quod si una conclusio: Anima Christi fuit passibilis passione animalis. Probat: Affectus appetitus sensitui fuerunt in Christo, ergo Antecedens probatur dupliciter, primo, quia primum ad naturam hominis secundo, auctoritate Augustini.

Quo ad secundum, declaratur secunda conclusio responsionis, quae qualiter, & quales fuerint passiones animales in Christo, Et ponitur triplex differentia secundum triplicem modum, quo deordinantur passiones uel ex parte obiecti, uel principii, uel effectus: ita quod summa differentia consistit inter passiones esse ordinatas, uel inordinatas. Et ille quidem in hoc proposito uocantur passiones, istae autem propalpassiones. Et ideo cum de Domino Iesu Christo sermo est (ne cuiusquam aures offendant) animales passiones negamus: pro passiones autem asserimus in Christo fuisse, Hieronymum imitantem,

lib. 14. partim medium mo. 3.

lib. 14. partim medium mo. 3.

lib. 14. partim medium mo. 3.

lib. 14. partim medium mo. 3.

lib. 14. partim medium mo. 3.

lib. 14. partim medium mo. 3.

lib. 14. partim medium mo. 3.

lib. 14. partim medium mo. 3.

rantes, dicentem de Christi tristitia. Non passio, sed propassio est.

¶ Super Quaestiois quinquagesima articulum quintum.

Inclusus est. ¶ In corpore una conclusio: in Christo fuit uerus dolor. Probatur. In quo est lesio corporis & sensus lesionis, est dolor sensibilis: sed in Christo fuit uerūque, ergo. Probatur minor quo ad primum, quia corpus Christi erat passibile & mortale. Quoad secundum uero, quia anima Christi perfecte habuit omnes potestas naturales.

Nota nouit, quod illa duo in littera posita requirunt ad dolorem, non sunt doloris partes, sed causae sufficientes. Dolor namque nec est lesio, nec perceptio lesionis: sed est passio appetitus sensitiui conuersus ex corporis lesione percepta sensum quantumcumque que corpus laederetur flagello, clauo, uel gladio, si non perciperetur, non conuulgeretur dolor, ut patet cum leguntur hi, qui patuntur eccliam. Et rursum quantumcumque corpus laedatur, & lesio percipitur intellectu uel imaginatione, si non sentitur, non sequitur dolor, ut patet in his, qui calidis adhuc plagis superluduntur. Hi enim magnam lesionem patientes uix dolent, quia fere illam non sentunt, perurbato organo tactus, quam tamen cognoscunt esse magnam corporis lesionem. Ex hoc enim quod quantitas coloris iuxta quantitatem sensationis consequitur, habetur quod dolor absolute sensatione absolute lesionis corporis consequitur, ita quod si nullus effectus lesionis sensus, nullus effectus dolor.

In responsione ad primum, dubium occurrit ad hominem, quia Auctor superius in quaest. 14. artic. 3. ad secundum dixit compositionem ex

in Christo fuerunt, sicut & cetera, quae ad naturam hominis pertinent. Vñ Aug. dicit in 14. de ciui. Dei. * Ipse Dñs in forma serui uitam agere dignatus, humanitas adhibuit eas, ubi adhibendas esse iudicauit: neque enim in quo uerum erat hominis corpus, & uerus hominis animus, falsus erat humanus affectus. Sciendum tñ est, quod homini passiones aliter fuerunt in Christo, quam in nobis, quantum ad tria. primo quidem, quantum ad obiectum, quia in nobis plerumque homini passiones feruntur ad illa, quae in Christo non sunt. Secundo, quantum ad principium, quia homini passiones frequenter in nobis praerueniunt iudicium rationis: sed in Christo omnes motus sensitiui appetitus oriebantur sine dispositione rationis. Vñ Aug. dicit 14. de ciui. Dei. * quod hos motus certissima dispensationis gratia, ita cum uoluit Christus suscipere animo humano, sicut cum uoluit, factus est homo. Tertio, quantum ad effectum, quia in nobis quicquid homini motus non sinit in appetitu sensitiuo, sed trahuntur rationem, quod in Christo non fuit: quia motus naturaliter humanae carni conuenientes, sic ex eius dispositione in appetitu sensitiuo manebant, & ratio ex his nullo modo impediatur facere quae conueniebant. Vñ Hier. dicit super Matth. quod Dñs noster, ut ueritatem assumpti probaret hominis, uere quidem contristatus est: sed ne passio in animo illius dominaretur, per propassionem de se cepit contristari, ut passio perfecta intelligatur, quando animo. i. rationi dominatur: propassio autem, quando est inchoata in appetitu sensitiuo, sed ulterius non se extendit.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod anima Christi poterat quidem resistere passionibus, ut ei non superuenirent, praesertim uirtute diuina: sed propria uoluntate se passionibus subiiciebat tam corporalibus quam animalibus.

AD SECUNDUM dicendum, quod * Tullius ibi loquitur secundum opinionem stoicorum, qui non uocabant passiones quoscumque motus appetitus sensitiui, sed solum inordinatos: tales autem passiones manifestum est in Christo non fuisse.

AD TERTIUM dicendum, quod passiones peccatorum, sunt motus appetitus sensitiui in illicita tendentes, quod non fuit in Christo, sicut nec fomes peccati.

ARTICVLVS V.

Vt in Christo fuerit dolor sensibilis.

AD QUINTUM sic procedit. AVI quod in Christo non fuerit uerus dolor sensibilis. Dicit enim Hilar. in 10. de Trin. * Cum pro Christo mori sit uita, quid ipse in mortis facto doluisse asserimus? Et infra dicit f. Vni genitus Deus hominem uerum, non deficiens a se Deo sumpsit: in quo quis aut ictus incideret, aut uulnus descenderet, aut nodi concurrerent, aut suspensio eleuaret, afferent quidem haec impetu passionis, non tamen dolorem passionis inferrent. non igitur in Christo fuit uerus dolor.

¶ 2. Præter. Hoc proprium uideatur esse carni in peccato conceptae, quod necessitati doloris subiaceat: sed caro Christi non est cum peccato concepta, sed ex Spiritu sancto in utero uirginali. non ergo subiicitur necessitati patienti ad dolorem.

¶ 3. Præter. Delectatio contemplationis diuinae diminuit sensum doloris: uñ & Martyres in passionibus suis tolerabilius sustinuerunt ex consideratione diuini amoris: sed anima Christi summe delectabatur in contemplatione Dei, quae per essentiam uidebat, ut supra dictum est. * Non ergo poterat sentire aliquem dolorem.

SED CONTRA est, quod Isa. 53. dicitur. Vere dolores nostros ipse sustulit.

RESPON. Dicendum, quod (sicut patet ex his, quae in 2. parte dicta sunt) ad ueritatem doloris sensibilis, requiritur lesio corporis & sensus lesionis. Corpus autem Christi lesi poterat, quia erat passibile & mortale, ut supra habitum est. * Nec defuit ei sensus lesionis, cum anima Christi perfecte haberet omnes potestas naturales. unde nulli dubium debet esse, quin in Christo fuerit uerus dolor.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in omnibus illis uerbis & similibus, Hilarius a carne Christi non ueritatem doloris, sed necessitatem excludere intendit. Vñ post praemissa uerba subdit, * Neque enim cum sitiuit, aut esuriuit, aut fleuit, bibisse Dñs aut manducasse, aut doluisse monstratus est: sed ad demonstrandam corporis ueritatem, corporis consuetudo suscepta est, ita ut naturam nostrae consuetudine, consuetudini sit corporis satisfactum: uel cum potum & cibum accepit, non se necessitati corporis, sed consuetudini tribuit, & accepit necessitate.

Tertia S. Thomae

contrariis esse causam remotam: peccatum uero causam proximam moris, & aliorum defectuum naturae humanae: nunc uero dicitur peccatum esse causam primam. & compositionem ex contrariis esse causam propinquam horum defectuum. Quo modo stant haec simul?

Ad hoc dicitur, quod prius dicta uerificantur, referendo causas defectuum ad naturam humanam: hic autem dicta uerificantur, referendo eadem ad singulos filios Adae. Nam si ad naturam speciem humanam, inuenies compositionem ex contrariis causam esse moris & defectuum remotam, quia impediatur a superueniente originali iustitia ut in se non possit effectum, ac per hoc peccatum tollens originale iustitiam prohibentem defectus, sic moris & defectuum proxima causa non possit esse (ut compositio ex contrariis) sed remouendo prohibens, & hoc superius Auctor docuit. Si uero ad singulos filios Adae spectet, inuenies, peccatum esse causam primam (ut pote uniuersalem causam in suo ut dictum est, ordine, sed ut remouentem prohibentem) compositionem autem ex contrariis in hoc homine esse propinquam causam moris & defectuum: quae sola sufficit ad causandam mortem & defectus corporales: Sed quoniam tamen compositio ex contrariis quae praeterit est causa uniuersalis absoluta, & particularis in hoc, ideo aliter dicitur, quod prius dictum, uerum est quo ad ipsas causas: nunc uero dictum, uerum est quo ad executiones ipsarum causarum. Nam si ad compositionem ex contrariis & peccatum spectemus, inuenitur compositio prior, & peccatum tollens superuenientem iustitiam, inuenitur posterior causa, & hoc superius docuit Auctor dicens compositionem remotam, praeterit uero proximam causam. Si autem tamen spestemus ad executionem

Infr. q. 46. 2. 6. c. Et 3. di. 15. q. 2. ar. 3. q. 2. Et ueris quae 2. ar. 8. cor. h. & ad 8. Et op. 2. c. 239. Hil. lib. 10. in 2. fol. a princ. li. Lib. 10. de tri. ante modum ubi

Q. 9. ar. 2.

P. 2. q. 35.

Q. 14. arti. 2.

Loco citato in argum.

1 3 nes